

De sprong naar groep 3

Op weg met verhalen - 2023-24 thema 4 **Afscheid en tussentijd**

les 1 - onderbouw

Liesbeth Winters-Jonas

Een ritueel waarbij de overgang naar een volgende groep een plaats krijgt. Met de leerlingen denk je na over verwachtingen en angst voor het onbekende. Hoe zal het zijn wanneer Jezus zijn leerlingen erop uit stuurt?

Voor jonge kinderen kan de overgang van groep 2 naar groep 3 als een spannende stap voelen. Het roept verschillende gevoelens op. De leerlingen horen een verhaal over Bart die liever in groep 2 wil blijven. In een gesprek wordt gesproken over verwachtingen en angst voor groep 3. Met springen in hoepels en een gesprek wordt de eigen ontwikkeling in beeld gebracht. Sluit af met een rite de passage of maak samen een kunstwerk à la Kandinsky.

In de herhaling wordt de overgang van groep 2 naar 3 vergeleken met Jezus die zijn leerlingen er op uit stuurt. Wat zijn de verwachtingen en angsten van die leerlingen?

Doelstelling

De leerlingen brengen angst en verwachting onder woorden wanneer er zich een verandering aandient.

De leerlingen ontdekken dat het nieuwe voor iedereen andere gevoelens oproept.

De leerlingen beseffen dat hulp vragen je zekerder kan maken wanneer je iets wat onbekend is gaat ondernemen.

De sprong naar groep 3

Inleiding

kleuters kunnen enorm uitkijken naar de overgang van groep 2 naar groep 3. Tegelijk kan dit allerlei gevoelens oproepen, positieve maar ook negatieve. In deze les wordt aandacht besteed aan deze overgang. Een ritueel dat aan het einde van groep 2 maar ook aan het begin van groep 3 kan worden uitgevoerd.

Benodigdheden

- hoepels
- papier, stroken papier en potloden
- voor verwerking 1: Een hoepel met daaraan rondom lange gekleurde linten.
- voor verwerking 2: Voor iedere leerling een klein, wit vierkant papier en oliepastel.

De eerste stap

Lied en ritueel

Zing samen het lied 'We gaan op weg'

www.zinvolleronderwijs.nl

Bij deze les past het ritueel met de klankschaal omdat de klank je rustig laat wachten op de stilte. Je creëert dan een korte tussentijd.

Pak de schaal, wacht tot de 'stilte valt'.

Tik tegen de schaal.

De stilte keert terug.

Zeg: Alles heeft zijn tijd

Alles op zijn tijd.

Het is tijd...

... om te beginnen.

Op weg

Lees het verhaal van bijlage 1 voor. Ondersteun de woorden eventueel met een letterkaart B en een cijferkaart 3.

Ga na het verhaal in op spontane reacties. Willen de leerlingen ook woorden zoeken met een B of iets vertellen over groep 3? Laat dat (even kort) gebeuren.

Stel daarna de vraag:

- Hoe ben jij veranderd van een groep 1-kind naar een groep 2-kind?
- Hoe anders zal je zijn als je een groep 3-kind bent?

- Of een groep 4-kind?
- Of als je van de basisschool gaat?
- Of als je een groot mens bent?

Kern

Leg een rijtje van drie hoepels op de grond en laat de leerlingen even van hoepel naar hoepel springen. Spring daarna zelf ook van hoepel naar hoepel, tel daarbij hardop: Groep 1, groep 2, groep 3. Herhaal dit een aantal keren en leg daarbij de hoepels telkens een stukje verder uit elkaar zodat er een tussenuimte ontstaat. Lukt het nog om van hoepel naar hoepel te springen?

Blijf tenslotte stil staan in de hoepel van groep 1 en vraag: Wat kon of durfde jij nog niet zo goed toen je net in groep 1 zat?

Geef de leerlingen een klein formaat papier en laat ze daar in enkele minuten een tekening van maken.

Leg de tekeningen tussen de hoepel van groep 1 en groep 2 en praat er kort over.

- Hoe bang was je?
- Wie zag dat je iets niet kon en hielp jou?
- Moet je van jezelf alles kunnen? Waarom wel/niet?

Spring nu naar de hoepel van groep 2 en vraag: Wat heb je in groep 2 ontdekt of geleerd?

Noteer tijdens het gesprek enkele antwoorden op stroken papier. Teken bij ieder antwoord een picto zodat de leerlingen weten wat er staat.

Leg de stroken rondom de tweede hoepel.

Spring nu naar de hoepel van groep 3 en vraag: Wat denk je, wat gaat er in deze groep gebeuren?

Leg een papier met een vraagteken naast de hoepel en praat kort over de verwachtingen van groep 3.

- Wat denk je dat je gaat doen in groep 3?
- Welke dingen van groep 3 vind je spannend?
- Wat ga je missen van groep 2?
- Wie kan jou helpen bij moeilijke dingen in groep 3?
- Hoe kan de zomervakantie helpen om je klaar te maken voor groep 3?

Sluit het gesprek af met het gedichtje:

De sprong naar groep 3

Samen spelen, liedjes leren, - *spring in hoepel 1*
in de zandbak op het plein,
in groep 1 was het fijn!
Kleuren met de wascokrijtjes, - *spring in hoepel 2*
appels eten met elkaar,
in groep 2 is het nu klaar.
Zeg groep drie,
ik kom er aan. - *spring tussen de hoepels*
Nog even wachten,
eerst vakantie, - *wacht even in stilte*
dan zal ik naar groep 3 toe gaan! - *spring in hoepel 3*

Speel, om even tegemoet te komen aan bewegingsdrang, een tikspel met hoepels. Wie in een hoepel staat heeft even rust en kan niet worden getikt.

Verwerking

Maak een keuze uit de verschillende verwerkingen.

1. Rite de passage

Pak nu de versierde hoepel met lange linten.
Leg deze hoepel tussen de hoepel van groep 2 en 3.
Maak met de leerlingen een kring om het rijtje met de vier hoepels.
Vertel dat we iets bijzonders gaan doen.
Zeg: De hoepel met de linten is een heel speciale hoepel. Wie daar in staat, hoort mooie woorden. Woorden die goede moed geven of kracht.
Praat kort over dit soort goede woorden. Vertel dat deze goede woorden ook wel eens 'een zegen' worden genoemd.

Laat dan leerlingen één voor één met aandacht van hoepel 1 naar hoepel 2 stappen en daarna doorstappen naar de hoepel met linten. Laat de klankschaal klinken, zodra de stilte valt zeg je:

Lieve... (naam van de leerling)
nu sta je even stil.
Straks maak je een sprong
van groep 2 naar groep 3.
Ik wens je vrienden om mee te spelen,
mensen die je helpen,
een God die met je meegaat.

Til nu de hoepel omhoog zodat de leerling omringd wordt door alle linten. Wees even stil. Tel samen tot drie. En laat de leerling, tussen de linten door, in de hoepel van groep 3 springen. Wie wil mag applaudiseren.

2. Kandinsky

Bekijk het kunstwerk van Kandinsky (zie Kunst).
Praat over de cirkelpatronen. Alsof er allemaal hoepels in elkaar liggen. Deze hoepels laten je niet vooruit springen maar steeds dieper bij jezelf naar binnen springen. Waar spring je dan naar toe? Wie of wat zit er diep in jouw hart of hoofd? Praat over verwachtingen en angst voor het onbekende.

Geef de leerlingen een wit vierkant en oliepastel. Laat iedere leerling zoals Kandinsky het deed, hoepels in elkaar tekenen. Schuif alle tekeningen aan elkaar en vorm samen één kunstwerk.

De laatste stap

Laat de klankschaal klinken en zeg:
Het is tijd voor nieuwe dingen.

Herhaling

In een volgende les verbind je de overgang van groep 2 naar groep 3 met het verhaal waarin Jezus de leerlingen er op uit stuurt (Marcus 6). Met de leerlingen praat je opnieuw over verwachtingen en angst voor het onbekende.

In deze les kun je opnieuw starten met de klankschaal. Breng het verhaal van de juf en haar klas in herinnering door opnieuw de letterkaart B en cijferkaart 3 te laten zien. Herhaal samen wat er is verteld en is gedaan. Laat daarbij een hoepel zien. Herhaal stukjes van het gesprek over verwachtingen van groep 3. Stel dan de vraag:

- Wanneer hebben grote mensen hulp nodig?
 - Hoe merk je dat ook grote mensen niet alles kunnen of durven?
- Pak aan het eind van het gesprek de Bijbel en vraag naar bekende verhalen over Jezus.
- Wat deed hij?
 - Wat zei hij?

Vertel: Nu is het tijd voor andere dingen maar of de vrienden van Jezus dat durven? Lees het verhaal van bijlage 2 voor.

Voer na het verhaal een gesprek over de volgende vragen:

De sprong naar groep 3

Ik vraag me af...

- Wat zullen ze vertellen?
- Welke dingen zullen moeilijk zijn geweest?
- Hoe kan het dat iemand helpt doordat hij in je hoofd of in je hart zit?
- Wie zitten er bij jou in je hoofd of je hart?
- Wanneer helpt dat jou?

Sluit de les af met het herhalen van de gedichten en het springen in drie hoepels. En speel een tikspel met hoepels.

Liedsuggesties

Elke dag wat meer Dag !

Twee liederen bij het thema van deze les, zie bijlage.

Prentenboeken

Dat kan ik ook!

Britta Teckentrup
Hoogland & van Klaveren, Hoorn (2023)

De kleine egel wil maar wat graag laten zien wat hij allemaal kan. Zo helpt hij de grote egel met het opruimen van de herfstbladeren, klimt hij in een boom en gaat zelfs vliegen! In dit derde boek over de grote egel en de kleine egel gaat het over de wens alles te kunnen wat anderen doen.

Britta Teckentrup schreef en tekende opnieuw een sfeervol en vertederend verhaal over de vragen, onzekerheden en verlangens die horen bij het groter worden.

Het verhaal van donker
Marit Kok
Uitgeverij Condor/PWG
Kindermedia, Amsterdam
(2022)

Donker is bang. Bang voor de nacht. Maar als er een mooi lamplichtje in zijn slaapkamer verschijnt, besluit hij het tóch te volgen. Het lampje leidt hem langs ritselende bossen, glinsterende grotten en een vlam-mende vuurtoren. Zo ontdekt Donker hoe prachtig de nacht is!

Beeld- en digitips

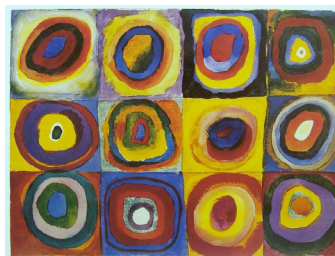

Naar groep drie - Met Flip de Beer

<https://schooltv.nl/item/naar-groep-drie-met-flip-de-beer>

Flip de Beer mag, samen met twee kinderen, een kijkje nemen in groep 3. Daar is het anders. Er hangen andere spulletjes aan de muur en je doet er andere dingen. Spannend! Na de zomervakantie mogen ze altijd naar groep 3.

Kunst

Kleurstudie kwadranten

Wassily Kandinsky (1913)

<https://www.wassily-kandinsky.org/Farb-studie-Quadrate.jsp>

Voor Kandinsky roepen de kleuren op het palet van de schilder een dubbel effect op: een puur fysiek effect op het oog dat gecharmeerd is van de schoonheid van kleuren, vergelijkbaar met de vreugdevolle indruk wanneer we een delicatessen eten. Dit effect kan echter veel dieper worden, waardoor een trilling van de ziel of een 'innerlijke resonantie' ontstaat - een spiritueel effect waarbij de kleur de ziel zelf raakt.

Deze les sluit ook aan bij de kerndoelen van het
Protestants vormingsonderwijs:
domein B 1, C 3 en C5.

De sprong naar groep 3

Bijlage - verhaal 1

'Kijk eens wat ik kan', zegt Amira. Ze schuift haar schoen naar voren en pakt de losse veter. Dan maakt ze een goede strik. 'Tjonge,' lacht juf, 'ik kan wel zien dat jij bijna naar groep 3 gaat. Jij kunt al veters strikken.' Dan klapt juf in haar handen en zingt: 'Opruimen, pak je stoel en kom maar in de kring.'

In de kring laat juf een letterkaart zien. 'Bu', zegt ze. 'Dit is de bu van blij. Vandaag ben ik blij omdat Amira al kan veter strikken. Daarom weet ik dat jullie groot worden. Zo groot dat je na de vakantie niet meer in deze klas hoort. Dan moeten jullie allemaal naar groep 3.' 'Jippie', juichen de kinderen. 'In groep 3 leer je nieuwe dingen,' praat juf verder, 'over letters en over cijfers.' Juf houdt de letter B omhoog en pakt de kaart met een cijfer. 'Drie,' wijst Amira, 'dat is een drie van groep 3.'

'Luister,' zegt juf, 'ik zoek drie dingen in de klas met de letter B.' Juf legt de twee kaarten midden in de kring en kijkt rond. Ferre wijst naar de kast. 'Daar, een bloem. De bloem in de vaas.' Juf knikt en Ferre mag de bloem bij de letter leggen. Ze zoeken verder. Taila pakt de kaart met het lachende gezicht. 'Deze is b-blij.' 'Knap gevonden', knikt juf. 'Nu zoeken we er nog eentje.' Het wordt stil in de klas. Iedereen kijkt rond.

'Blè', klinkt het door de klas. 'Wat is dat?', schrikt juf. 'Wie huilt daar?' Onder een tafel zit Bart te snikken. Amira kruipt bij hem en slaat een arm om hem heen. 'Waarom huil je?' 'Om... ka... nie.... gr... drie', snikt Bart. Wat zegt Bart? Amira zit stilletjes naast Bart, ze aait hem zachtjes. Het huilen stopt. Juf kijkt onder de tafel. 'Kom je in de kring?' vraagt ze. Bart schudt zijn hoofd. 'Ben je bang?' Bart knikt. 'Waarvoor?' Barts lip begint te trillen. 'Ik wil niet naar groep 3, ik wil bij jou blijven in groep 2.' Tranen rollen over zijn wangen. Juf zucht. Ze wil naast Bart onder de tafel gaan zitten maar dat past niet. Daarom zit ze nu op de grond naast de tafel. De andere kinderen gaan ook op de grond zitten. 'Soms,' begint juf, 'ben je bang omdat er nieuwe dingen komen. Je weet niet hoe het zal zijn. Dan mag je best eventjes wachten. En kijken hoe iemand anders het doet.' 'Toen ik net op school was, durfde ik niet naar het speellokaal', zegt Ferre. 'Precies!' zegt juf. 'Je keek door het raam hoe anderen gingen gymmen. En op een dag deed je mee.' 'Ik moest huilen omdat ik dacht dat mama me niet op zou halen', zegt Mees. 'En jij ontdekte dat mama iedere dag er was om je te halen.' Juf lacht. 'Je hoeft niet alles te kunnen. Je mag ook oefenen met nieuwe dingen. Ook in groep 3.' 'En in groep 4?', vraagt Ferre. 'Ook in groep 4... en groep 5... en zelfs als je allang zo groot bent als mama's of papa's.' Ze kijkt naar Bart. 'Kom je terug in de kring?' Bart knikt. Iedereen gaat op de stoel zitten. 'Stop!' gilt Amira. Alle kinderen schrikken. 'Bart niet', wijst Amira, 'Bart moet daar.' Ze wijst naar het midden van de kring met de letter B. Bart lacht. Hij gaat naast de letter zitten. 'Ik ben B-Bart. Nu hebben we er drie.' En dat is zo.

Liesbeth Winters-Jonas

De sprong naar groep 3

Bijlage - verhaal 2

'Vandaag doen we het anders', zegt Jezus. Johannes en Jacobus kijken Jezus aan. 'Vandaag gaan jullie de verhalen van God vertellen aan de mensen.' 'Ik weet niet of ik dat kan', aarzelt Johannes. 'U weet het meeste over God. U bent de beste verteller.' 'Het gaat er niet om wie het best kan vertellen. Het gaat erom dat alle mensen weten dat de wereld mooier kan zijn als mensen goed voor elkaar zorgen. Dat de wereld mooier is als kinderen en grote mensen ruzies weer goed maken. Dat de wereld mooier is als we elkaar troosten als iemand verdriet heeft. Zo'n wereld is het allermooist. Zo ziet God het ook graag. Dat kan beginnen als we allemaal meedoen.'

Johannes kijkt bang. 'Ga met z'n tweeën,' zegt Jezus, 'dan kun je elkaar helpen.' 'Maar als mensen niet naar ons willen luisteren? Stel je voor, misschien jagen ze ons dan weg!', zegt Thomas bang. 'Niet bang zijn', zegt Jezus. 'Wanneer iemand niet naar jullie wil luisteren, loop je rustig weg. Zoek dan een andere vertelplek. Er zijn vast mensen die wel willen luisteren. En denk aan mij. In je hoofd en in je hart blijf ik bij jullie. Dat helpt.'

De volgende dag gaan ze. Jacobus samen met Johannes. Thomas samen met Levi. Petrus samen met Judas. Twee aan twee. Ze gaan ieder naar een ander dorp of stad. Het gaat goed. Ze vertellen over God. 'Hoe weet jij zoveel verhalen over God?' vraagt een meneer aan Johannes. 'Geleerd van Jezus. Zijn verhalen zitten in mijn hoofd. De goede dingen die hij deed zitten in mijn hart', lacht Johannes. 'Welke goede dingen?', vraagt de man. 'Iemand troosten. Of iemand helpen wanneer iets moeilijk is. Daar wordt iedereen blij van.' 'Dat is waar', knikt de man. 'Ik doe mee.' Johannes lacht.

Na een week komen Johannes, Jacobus, Thomas, Petrus, Levi en Judas terug bij Jezus. 'Ik ben benieuwd hoe het is gegaan', zegt Jezus. Ze zoeken een rustige plaats onder de bomen. Daar kunnen ze praten.

(Marcus 6:6-12 en 30-32)

Liesbeth Winters-Jonas

De sprong naar groep 3

Bijlage

Elke dag wat meer

tekst: Silvi van Mourik-Maat

muziek: Gerard van Amstel

uit het muziekarchief van Trefwoord

© Kwintessens, www.kwintessens.nl en www.trefwoord.nl

Refrein

Ik leer, leer, leer, el - ke dag wat meer. Maar als het soms niet luk - ken wil
vraag ik nog een keer: 'Wil jij me hel - pen, dan weet ik het weer!' Ik
Wat
Mijn
Ik

Couplet

klap in bei - de han - den en stamp hard op de grond. Ik
zijn de hoog - ste ber - gen? Waar is de diep - ste zee? Hoe
o - pa kent ver - ha - len die ik graag ho - ren wil. Dus
durf jou veel te vra - gen en jij ook weer aan mij. Zo
wie - bel met mijn bil - len. Draai één keer in het rond.
heet een aan - el - kaar - fiets? Hoe - veel is twee en twee?
als hij gaat ver - tel - len, dan luis - ter ik heel stil.
wor - den wij van vra - gen steeds wij - zer al - le - bei.

De sprong naar groep 3

Bijlage

Dag!

tekst: Lynette de Ruijter

muziek: Gerard van Amstel

uit het muziekarchief van Trefwoord

© Kwintessens, www.kwintessens.nl en www.trefwoord.nl

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one flat (Bb). It consists of four systems of music, each with a treble clef and a key signature of one flat. Chord symbols are placed above the notes. The lyrics are written below the notes.

System 1: Chords: F, Bb, C, F. Lyrics: Doei, tot la - ter, dag, dag, dag! Ik zwaai, ik ben zo blij.

System 2: Chords: F, F7, Bb, Gm, Csus4, C, F. Lyrics: Doei, tot la - ter, dag, dag, dag! Zes we - ken zijn we vrij.

System 3: Chords: C, F. Lyrics: Dag juf, ik ga je mis - sen. Dag Sjoerd, dag Mo, dag Saar. Ik

System 4: Chords: Bb, C, Dm, G7, C. Lyrics: let - ter - muur, dag cij - fers, dag boek met e - zels - oor. Ik

System 5: Lyrics: vond het heel ge - zel - lig in on - ze groep dit jaar. speel - de en ik werk - te. Ik leer - de veel daar - door.